

Рецензия

на

проф. д-р Васил Георгиев

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 9.1. Национална сигурност (Икономическа и финансова сигурност), обявен в Държавен вестник, бр. 89/08.11.2022 г.

Основание за изготвяне на рецензията:

Заповед № 74/08.02.2022 г. на Ректора на Висше училище по сигурност и икономика - Пловдив

Пловдив
2023 г.

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Доктор Мартин Машлан е завършил през 1995 г. Бизнес икономика в Икономически университет в Братислава, Факултет по бизнес администрация в Кошице, с ниво на образование според европейската квалификационна рамка: EQF 6+7.

През 2018 д-р Машлан завършва IPE Management School - Париж, Франция и Университет по управление на безопасността в Кошице, с образователно-квалификационна степен магистър на науките (MSc.), специалност „Стратегическо управление“, с ниво на образование според европейската квалификационна рамка: EQF 7.

През 2019 г. д-р Машлан придобива степен PhD, (Доктор по философия), представляваща ниво на образование според европейска квалификационна рамка: EQF 8., в учебна програма „Държавна сигурност и защита“, с област на обучение: „Национална и международна сигурност“ и заглавие на дисертационния труд „Използване на методите за анализ на риска за сигурността при защитата на транспорта на хора и материали“ в Академията на въоръжените сили на генерал Милан Растислав Стефаник в Липтовски Микулаш, Словакия.

Кандидатът притежава съществен академичен опит - преподавателски, научен и административен. От 2013 г. досега д-р Машлан е преподавател във Висшето училище по управление на безопасността в Кошице. От 01.09.2018 г. досега също така той е ръководител катедра „Икономика и безопасност на транспорта“.

В допълнение към това, от 1995 до 2013 г. кандидатът заема мениджърски позиции в различни индустриални предприятия, като естеството на неговите трудови функции е в пряка връзка с въпросите на управлението на риска, които представляват централен научен проблем в научните разработки на кандидата.

Кандидатът владее говоримо и писмено словашки, английски и руски език.

Биографията на кандидата по конкурсната процедура д-р Мартин Машлан и представените доказателства за научна и преподавателска дейност показват високата експертиза и доказан практически капацитет в области, относими към изискванията на процедурата.

2. Съответствие на количествените резултати от научната и преподавателската дейност на кандидата с минималните национални изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионалното направление „Национална сигурност“

Предложените за рецензиране трудове на кандидата по конкурса включват въпроси, свързани с проблематиката на управлението на риска в предприятията.

Предложените за рецензиране трудове са публикувани след докторската дисертация на кандидата. Те изследват значими научни и научно-приложни проблеми, свързани с рисковете в предприятието и по-специално - с анализът и оценката на рисковете и управлението на риска.

Приложените към процедурата справки, дипломи и други документи удостоверяват обстоятелството, че кандидатът д-р Мартин Машлан е покрил изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България /ЗРАСРБ/, относими към заемането на академичната длъжност „доцент“ по ПН 9.1. „Национална сигурност“.

Кандидатът е представил доказателства за осъществена преподавателска дейност във висше училище която надвишава минимално изискуемия срок по чл. 24, ал.1, т.2 ЗРАСРБ.

Кандидатът е представил доказателства за защитен дисертационен труд, с което е удостоверил изпълнението на изискването на чл. 24, ал.1, т.1 ЗРАСРБ и на на показател А от минималните национални изисквания за заемане на длъжността „доцент“ (Изискванията).

За установяване на изпълнението на показатели Б и Г от минималните национални изисквания за заемане на длъжността „доцент“, кандидатът представя за рецензиране 13 броя публикации, които не са използвани при придобиване на образователна и научна степен „доктор“.

Публикациите, които са предложени от кандидата за становище, могат да бъдат класифицирани по следния начин:

- Хабилитационен труд - публикувана монография, на английски език - 1 бр., която удостоверява изпълнението на чл. 24, ал. 1, т.3 ЗРАСРБ и критерий Б от Изискванията;

- Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд - 1 бр. - 100 точки.

- Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС "доктор" - 2 бр., на словашки език едната самостоятелно, другата в съавторство - 112,5 точки,

- Статии и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация (самостоятелна, на английски език) - 2 бр., в съавторство - 25 точки

- Статии и доклади, публикувани в нереперирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове или в специализирани издания за класифицирана

информация (самостоятелни, на английски език) – 7 бр., на английски език, от които 4 в съавторство – 53.3 точки

Представените публикации надхвърлят минималните национални изисквания на ППЗРАСРБ по показател Г (435.8 точки при минимално изискуеми 200).

Кандидатът е представил Справка за цитирания, от която е видно, че представените цитирания надхвърлят минималните национални изисквания на ППЗРАСРБ по показател Д (215 точки при минимално изискуеми 50).

В обобщение, представените доказателства от кандидата установяват изпълнението на националните минимални изисквания, съгласно изискването на чл. 24, ал.1, т.4 ЗРАСРБ.

Представените трудове са оригинален труд на автора и не се установява, нито е установено по законов ред плагиатство или недостоверност на представените научни данни в научните трудове, с което са спазени изискванията на чл. 24, ал. 1, т. 5 ЗРАСРБ

От изложеното по-горе е видно, подкрепено с представената от кандидата справка, че с представените публикации и цитирания, кандидатът д-р Мартин Мишлан е изпълнил изискванията на ЗРАСРБ и минимално изискваните точки по групи показатели за академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 9.1. Национална сигурност,

За прегледност, представям сравнителна таблица между минималните изисквания за заемане на длъжността „доцент“ и с представените от кандидата трудове и цитирания по отделни критерии, приложими към длъжността.

Критерии	Показател и	Минимални изисквания точки по критерии	Точки на кандидата по критерии
А	1	50	50
В	3	100	100
Г	4-10	200	290.8
Д	11-13	50	215
	Общо	400	655.8

3. Оценка на научните постижения и приноси в предложените рецензиране трудове за

3.1 Оценка на монографичния труд

Доктор Мартин Мишлан участва в конкурса за "доцент" на ВУСИ – гр. Пловдив по професионалното направление 9.1. Национална сигурностс авторски монографичен труд на английски език, озаглавен „Risk Management Options Affecting the Economic Security of Business Entities”, преведено на български език – „Варианти за управление на риска, влияещи на икономическата сигурност на предприятията”.

Обект на изследване в монографията са възможните форми и методи на оценка на риска, разгледани както от тяхната съдържателна гледна точка, така и от гледна точка на тяхната приложимост към различни видове организация на фирмената дейност.

Монографичният труд е с обем 202 страници и е структуриран във въведение, девет глави, заключение и библиографски списък.

Темата на изследване е актуална, предвид проблемите, свързани с икономическата сигурност на предприятията, в контекста на разбирането за широката сигурност, включващи въпроси, свързани с информационната, физическата, оперативната и други видове сигурност в компаниите или предприятията. Различните аспекти на вътрешната и външна сигурност са особено актуални както с оглед на новите предизвикателства пред вътрешната сигурност на предприятията, така и на външната сигурност, обусловена от неблагоприятната пазарна среда, с която се характеризира настоящия момент.

Авторът разглежда сигурността от гледна точка на влиянието на цялостното състояние на средата за сигурност, която зависи както от външни, така и от вътрешни фактори. Предприятието може да влияе главно на вътрешни фактори, като външните фактори са по-проблематични, доколкото върху тях влияние имат фактори извън възможностите му за влияние, като интересите на международните финансови групи, интересите на ЕС и впоследствие средствата, с които разполагат правителствата на отделните държави и др. които се отразяват в създаването на конкурентна среда.

Понастоящем външната среда се характеризира с нестабилност, характеризираща се с военни конфликти, енергийна криза, висок темп на инфлация с неблагоприятни последици, както за стопанските субекти (нарушаване на производството при високо потребление на енергия), така и за общия жизнен стандарт на населението. Външната среда създава все по-голям брой рискове, които могат да се отразят неблагоприятно върху резултатите от дейността, което налага да се обърне по-голямо внимание на управлението на риска.

Първа глава на монографията, озаглавена „Safety and Security Environment” (Безопасност и среда за сигурност), изследва проблемите, свързани със средата за сигурност и безопасността,

влиятието на външната и вътрешната среда за сигурност, рисковете и заплахите за сигурността,

Втора глава, озаглавена „Risk Management” (Управление на риска) изследва въпросите, свързани с оценката на риска и приложението на различни аналитични методи при оценката и управлението на риска. Изследвани са основните видове аналитични методи и тяхната възможна приложимост и уместност спрямо различни хипотези на среда за сигурност.

Трета глава, озаглавена „Enterprise in Market Economy” (Предприятието в пазарната икономика) анализира предприятията с оглед на външната и вътрешната среда за сигурност, както и възможните рискове и заплахи, както и мястото на управлението на риска в системата на управление на предприятието.

Четвърта глава, озаглавена „Business Security” (Бизнес сигурност) изследва различните модели на организация на сигурността в предприятието и тяхната приложимост, предимства и недостатъци, когато се касае за отделни типове предприятия – интегрирания модел, моделът на минимум технологична сигурност, моделът на формална сигурност и др. Моделите за сигурност са изследвани с оглед на политиката на сигурност на предприятието.

Пета глава, озаглавена „Partial components of complex business security” (Отделни компоненти от комплексната бизнес сигурност), изследва различните аспекти на сигурност, които имат отношение към опазването на различни видове активи на компанията.

Шеста глава, озаглавена “Economic Security of the Company” (Икономическа сигурност на компанията) са разгледали елементите на имуществената съвкупност на предприятието и тяхното отношение към ликвидността на компанията, като способност да изпълни съществуващи задължения. В тази глава са изследвани стратегиите, свързани с избора на доставчици и са описани и съпоставени както начините за осигуряване на плащането на вземанията, така и методите за по-ефективно санкциониране на съществуващи длъжници и предложения за отстраняване на други рискове, засягащи цялостната икономическа сигурност.

Седма глава, озаглавена „Investments of Business Entity” (Инвестициите на стопанския субект) са изследвани инвестиционните стратегии и планирането на инвестициите на предприятието, паричните потоци по време на инвестиционния период и значението на собствения и привлечен капитал при осъществяването на инвестиционния процес.

Осма глава, озаглавена „Financial Flows of the Company” (Финансовите потоци на компанията), са изследвани възможните юридически и търговски механизми за осигуряване на вземанията на

предприятието. Търговското право и практика предвижда редица такива обезпечителни механизми, които да гарантират вземането на предприятието-кредитор, без да се налага събирането на вземането да се превърща в тежка юридическа процедура с неясен изход и които междуременно, водят до намаляване на ликвидността на предприятието.

Девета глава, озаглавена „The Significance of Eliminating and Reducing Risks Affecting the Economic Security of the Company” (Важността на елиминирането и редуцирането на рисковете, засягащи икономическата сигурност на компанията) изследва въпросите, свързани с оценката и управлението на рисковете, вкл. рисковете от неправилни решения, които могат да доведат до несъстоятелност на стопанския субект, т.е. липса на наличен паричен поток, необходим за плащане на задълженията на доставчици, банки, служители и държава. Пренебрегването на която и да е част от цялостната сигурност в крайна сметка ще доведе до намаляване на икономическата сигурност на предприятието и може да има неблагоприятен ефект върху неговата конкурентоспособност, рентабилност или финансови потоци.

В заключението е обосновано значението на външните и вътрешните аспекти на сигурността и нуждата от анализ и оценка на риска в рамките на стратегическото и оперативно управление на едно предприятие.

Значението на представения труд може да бъде изтъкнато в няколко насоки:

Монографията представлява цялостно изследване на моделите на сигурност на предприятието и на взаимодействието на тези модели с вътрешната и външна среда за сигурност.

Монографията предлага всеобхватни модели на анализ, оценка и управление на вътрешните и външни рискове за сигурността и предлага възможни решения за тяхното минимизиране.

Монографията представя съвременно (съобразено със съществуващата рискова среда) цялостно и добре обосновано определение на понятието за икономическа сигурност на предприятието и управлението, оценката и анализа на рисковите фактори в него.

3.2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации

Кандидатът е приложил монография, която не е представена като основен хабилизационен труд, на словашки език, озаглавена

Aplikovaná politológia v manažérskej a bezpečnostnej praxi, 2020 г., 193 страници, ISBN 978-80-8185-059-2 (Приложна политология в управленската и охранителната практика).

Кандидатът е приложил и два учебника на словашки език, както следва:

1. Manažment rizík v kontexte ekonomickej bezpečnosti podniku, 2022 г. 83 стр., ISBN 978-80-8185-054-7 (Управление на риска в контекста на икономическата сигурност на фирмата)

2. Bezpečnosť dopravy a dopravnej infraštruktúry, в съавторство 50%, 2022 г., 87 страници ISBN 978-80-8185-055-4 (Безопасност на транспорта и транспортната инфраструктура)

Представени са също така 9 бр. публикации в областта на управлението на риска на английски език, както е посочено по-горе – в съавторство и самостоятелни, касаещи избор и прилагане на подходящи аналитични методи, необходими за оценка на рисковете, намаляващи сигурността на защитената система (SWOT, РНА (Предварителен анализ на опасностите), СА (Анализ на контролния списък), Подходящи методи за определяне на причините и създаване на сценарии за протичане ЕТА (анализ на дори дърво), ФТА (анализ на дърво на грешки), както и основен анализ на системата с помощта на метода FMEA, който предоставя числена оценка на риска), предотвратяване и намаляване на заплахите, засягащи безопасността и плавността на сухопътния транспорт, икономиката на бедствията като основа за изучаване на икономическата сигурност, модели за противодействие на организираната престъпност, руско-украинския конфликт и влиянието му върху икономическата среда и сигурност, влиянието на пандемията от ковид-19 върху образованието, връзката между икономическата несигурност и радикализацията.

Представените трудове характеризират трайния научен интерес на кандидата към различните аспекти на икономическата сигурност и съдържат предложения за противодействие и минимизиране на рисковете за тази сигурност. В тях са апробирани модели на прогнозиране, оценка, анализ и управление на тези рискове.

3.3 Оценка на допълнителни научно-изследователски и научно-приложни характеристики, съотносими към настоящата процедура /цитиране; експертна дейност и др./.

Кандидатът има сериозен практически и професионален опит – като мениджър в индустриални предприятия, пряко ангажиран както с основната дейност на предприятията, така и с обезпечаване на тяхната сигурност. Тази дейност кандидатът осъществява от 1995 до 2013 г.

Кандидатът е надградил този свой сериозен практически и професионален опит с научна и преподавателска дейност, която осъществява от 2013 г. като лектор във Висшето училище по управление на

безопасността в Кошице, а от 2018 г. досега – и като ръководител катедра „Икономика и безопасност на транспорта“ във висшето училище

Може да се обобщи, че кандидатът притежава задълбочени практически и научноизследователски опит и натрупана експертиза и резултати, богат експертен опит и педагогически опит, които могат да бъдат основа за педагогически и научни постижения в бъдеще и да се използват с висока ползност от Висшето училище по сигурност и икономика.

От посочените факти може да се направи извод, че кандидатът има натрупана значителна професионална и преподавателска практика и, че натрупания от него опит съответства на изискванията за академична длъжност “доцент” в област на висшето образование по „Сигурност и отбрана”, професионално направление 9.1. Национална сигурност.

4. Оценка на значимостта на приносите за науката и практиката

Представените трудове, освен значителен принос към обогатяването на теорията в сферата на икономическата сигурност, имат и висока практическа стойност, с оглед на значимостта на предизвикателствата, свързани с изследваните въпроси. От тази позиция, може убедено да се отбележи, ясно изразената значимост на предложените за рецензиране научни трудове.

Сред научните разработки с подчертан принос към сигурността могат да бъдат подкрепени следните, разпределени по области на принос:

- Изследвания в областта на анализа на икономическия риск;
- Изследвания в областта на икономическата и финансовата сигурност;
- Изследвания в областта на сигурността в транспорта;

Могат да се отбележат следните важни научни приноси на изследванията на д-р Мартин Машлан.

На първо място, придобиването на нови теоретични знания за същността на икономическата сигурност на предприятието като съвкупност от структури, процедури и мерки, които да намалят стратегическата несигурност на предприятията, изправени както пред вътрешни предизвикателства, така и пред външни – формирани както от характеристиките на пазара и веригите за доставки, така и от външнополитическата среда.

На второ място принос представлява изследването и систематизацията на методите за анализ, оценка и управление на рисковете и тяхното практическо приложение.

На трето място, изследвана е ролята на финансовата сигурност на предприятието, като основна предпоставка за нейната платежоспособност и ликвидност. Изследвани са различните компоненти, които оказват влияние, върху финансовото състояние на дружеството - състав на активите и пасивите, инвестиционна дейност и обезпечаване на плащането на вземанията. Изследвана е връзката между финансовата сигурност и стабилността на икономическата среда, като една от предпоставките, влияещи върху финансовите потоци на компанията и възможността за елиминиране на рисковете, свързани с тях. Това представлява научна новост не изобщо, а с оглед на характерната неблагоприятна икономическа среда понастоящем.

На четвърто място, принос представлява изследването на значението на информационните системи, тяхната защита, достъпност, актуалност и навременност на предоставяната информация, необходима за адекватни инвестиционни и финансови решения на стопанския субект.

На пето място, принос представлява изследването на значението на осигуряването и обезпечаването на плащането на вземанията като основна предпоставка за платежоспособността на предприятието, както и извършения анализ на възможните методи за обезпечаване и събиране на вземанията.

От научно-приложна гледна точка могат да се изтъкнат следните приноси на д-р Мартин Машлан:

Първо, структурирана е нова система от знания, под формата на методология за оценка и управление на риска при осъществяване на дейността на предприятията, която с успех може да се използва за защита на корпоративната сигурност

Второ, изследвана е правната и рамката на сигурност за осъществяване на бизнес в Словакия и възможностите за нейното подобряване, подобряване на подкрепата за бизнеса по време на рецесията, възможните мерки за повишаване на конкурентоспособността на предприятията, осъществяващи дейност в Словакия

Трето, направени са предложения за повишаване на системата за сигурност на транспорта, като основна предпоставка за функциониране на логистичната дейност.

Четвърто, разработени са материали за въвеждане на нова учебна дисциплина „Управление на риска в предприятието“ за подготовка на студенти или специализанти в курсове за последваща професионална подготовка и квалификация на служители на служби за сигурност.

5. Лични впечатления от кандидата

Не познавам лично кандидата в конкурса, но разглеждайки цялостната му научна дейност, съм убеден, че той е един утвърден и признат учен, с отлични перспективи за по-нататъшно развитие.

6. Препоръки и бележки към кандидата

Към кандидата д-р Мартин Машлан имам следната препоръка. Необходимо е да се разшири научното приложение на изследванията на кандидата, както и да се включат по-широко в изучаваните учебни дисциплини на специалностите във Висшето училище по сигурност и икономика.

Посочената препоръка не омаловажава достойнствата на рецензираните разработки и не влияят върху научните приноси, а ще допринесат за тяхното по-прецизно разкриване.

7. Мотивирано предложение

1. На основание на развитите по-горе в рецензията констатации и изводи приемам, че представените за оценка трудове на кандидата съответстват напълно на тематиката на обявения конкурс за академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 9.1. Национална сигурност.

2. Считаю, че кандидатът д-р Мартин Машлан притежава необходимата квалификация, трудова и професионална компетентност, и лични качества и отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и Правилника за неговото приложение за успешна работа на академичната длъжност „доцент“ по посоченото професионално направление.

3. Предвид на гореизложеното с пълна убеденост изразявам напълно положителна оценка на кандидатурата на д-р Мартин Машлан и предлагам на уважаемото научно жури да избере на академичната длъжност „доцент“ кандидата по конкурса.

19.02. 2023 г.

гр. Пловдив
проф. д-р Васил Георгиев

Подпис: